

Rituell bekreftelse av

Gjennom navnefesten blir foreldrene bekreftet som ansvarlige, bevisste mennesker. Illustrasjonsfoto: Human-Etisk Forbund/Bjørn Molstad

Humanistisk navnefest handler ikke bare om å feire det nye livet, det handler vel så mye om å ritualisere og stadfeste foreldrepåret og kjernefamilien, men også storfamilien og vennekretsen.

Tekst: Kirsti Bergh

Selv om antall døpte i Den norske kirke synker år for år, er ritualer ved livets begynnelse fortsatt en viktig hendelse i familielivet. Religionsforsker ved Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO), Ida Marie Høeg, har i sin doktorgradsavhandling fra 2009 intervjuet 38 norske par om deres valg av seremoni ved barnefødsel, enten det har vært dåp, Humanistisk navnefest eller privat navnefest.

– *Hva er det som gjør at slike ritualer fortsatt er så viktig?*

– Dette er gamle, norske tradisjoner, forankret i familie, kultur, vennskap og nabolikskap som er blitt bevart gjennom alle de sosiale og kulturelle endringene som er skjedd i samfunnet i løpet av de siste 200 årene, sier Høeg.

– Disse ritualene er veldig viktig i vårt samfunn. Vi har forskjellige familiekonstellasjoner og de endrer seg hele tiden, og det gjelder både

kjernefamilien og slekten. Selv om nærmeste venner er en ganske stabil gruppe, skjer det også utskiftninger der. Alle disse sosiale gruppene skal konstitueres, og dåp- og navnefestritualer fungerer godt siden nettopp disse sosiale gruppene konstitueres gjennom dem.

Dette er viktig uansett om vi snakker om dåp eller navnefest. Vi konsentrerer oss om Høegs funn angående Humanistisk navnefest. Ett

av hennes poeng er at navnefesten tydelig ritualiserer ikke bare det at et barn er kommet til verden, men at det også ritualiserer foreldrepåret.

– Det å være og å bli definert som familie er viktig, især for mødrene. Gjennom navnefesten blir de presentert for omverdenen som en familie og ikke minst som et par, sier hun og peker på et eksempel fra intervjuene med de fire foreldrepårene som hadde valgt Humanistisk navnefest:

familien

Religionsforsker Ida Marie Høeg intervjuet 38 foreldre om ritualvalg ved livets start i sin doktorgrad «Velkommen til oss.» *Ritualisering av livets begynnelse* (2009). Foto: Kirsti Bergh

– En av mødrene opplevde at navnefesten til det første barnet var emosjonelt sterkere enn navnefesten til barn nummer to. Det var en tydelig opplevelse av å bli ritualisert som par og kjernefamilie. Da barn nummer to kom var familien allerede konstituert og ritualisert. Selvfølgelig skulle den konstitueres på nytt, men hun hadde også et behov for å ritualisere slekten som var tilstede der. Det ble gjort ved at samlet hele følget, med kjernefamilie, faddere (*kalles vitner i HEF-sammenheng*) og slekt, ved et maleri og tok bilder. I og med at det ikke var offisielt lagt til rette for at navnefestfølget skulle ritualiseres, måtte de gjøre det selv.

Høeg påpeker at ritualiseringen av dette «vi'et» – bestående av faddere, besteforeldre, sammen med foreldrene – er en funksjon dåpen i kirka

har. I navnefesten ritualiseres derimot et annet fellesskap – fellesskapet av nybakte foreldre og barn i prosjonen inn til seremonien – men dette opplevdes som et litt fremmed og uviktig fellesskap av navnefestforeldrene.

VAKKERT, MEN IKKE IDEOLOGISK NOK

Høeg fant at de foreldrene som var medlemmer av Humanistisk Forbund (HEF) – og fedrene i langt større grad enn mødrene – hadde en veldig kritisk evaluerende innstilling til navnefesten. De stilte strenge krav, og det var både rituelle krav og ideologiske krav.

– Rituel sett mente de at navnefesten ikke var høytidelig nok og ikke hadde en streng nok regi i forhold til deres forventninger om form.

– Dette var folk som var veldig nysgjerrige på hvordan livssynshu-

manismen skulle håndteres i navnefesten og var veldig lyttende til det som kom fram. De var veldig åpne for å få presentert hva livssynshumanisme var – og hva det var i denne konkrete sammenheng, når barnet skal ønskes velkommen til verden og til slekta. Der opplevde særlig fedrene at HEF ikke kunne innfri.

Det ble altså ikke ideologisk, livssynshumanistisk tungt nok for HEF-fedrene.

Det innebar ikke at de ikke syntes det var mange positive sider ved navnefesten – ikke minst det estetiske. Selv om det var vakkert lokale, flott musikk og korsang, bra allsang, var det altså ikke så godt som de hadde håpet på. Mødrene var generelt mer opptatt av og mer fornøyd med det estetiske.

For andre var nettopp den manglende profileringen av livssynshumanismen noe positivt som innebar en åpenhet for at man selv kunne tolke inn det livssynsmessige innholdet man ønsket.

– De som stod nærmest HEF forventet mer og var langt mer kritiske enn de som var mer distanserte til forbundet.

Høeg forklarer at blant hennes informanter som hadde valgt privat navnefest, hadde tilknytningen til HEF stått helt sentralt da de skulle velge. Hva slags forhold de hadde til forbundet, hvorvidt de identifiserte seg med livssynshumanismen, hva de syntes om profilering og prioritering av saker, men også hvorvidt de oppfattet seg som troende eller ikke-troende mennesker.

– Men også de praktiske sidene er avgjørende. Jeg tror nok at om HEF kunne tilby Humanistisk navnefest hver måned, hadde det vært mer aktuelt for en del foreldre enn det er i dag.

SKAPER LOJALITET

Høeg merket seg at når man først har valgt navnefest, adopterte både foreldre som er medlem og foreldre som verken er eller har tenkt å bli medlem, en del av HEFs tenkning bak navnefesten, og gjør den til sin egen og ønsker å være med på å legitimere dette som et likeverdig tilbud til dåpen. For det er ikke så enkelt som at man kan snakke om at de som velger navnefest er «brukere» av disse ritualene.

– Man må huske at det er få som velger å ha Humanistisk navnefest (*omkring 2300 barn i 2009. Journ. ann.*). Jeg kunne høre da jeg intervjuet dem at det ikke var første gang de argumenterte for valget sitt. Selv om de ikke hadde møtt sterk motstand fra familien, er det et valg man må kunne forklare og overbevise omgivelsene om. Det skaper tilknytning

og legger føringer på måten man tenker om disse spesifikke ritualene, men også utover det. Det skaper en viss tilknytning og lojalitet, uten at vi må overdrive den lojaliteten.

– Ritualiseringene har også med tro og livssyn å gjøre, og for en del foreldre i min undersøkelse ble deres religiøse eller livssynsmessige identitet bekreftet, og for noen også styrket. Den største forskjellen mellom dåps- og navnefestforeldrene, er at for de siste betyr disse handlingene at de blir bekreftet som ansvarlige, bevisste mennesker.

Høeg påpeker at for navnefestforeldrene var redelighet og konsistens i forhold til livssyn viktig i valget av ritual.

– Slik var det også for dåpsforeldrene, men ikke på langt nær så sterkt. Og det sier seg selv, majoritet og minoritet – det koster alltid noe å velge annerledes.

Selv om navnefestforeldrene ikke nødvendigvis melder seg inn i HEF etter navnefesten, har erfaringene helt opplagt skapt en positiv innstilling til forbundet.

– På samme måte var det med de kritiske fedrene. Selv om de var skuffet, var det ingen som vurderte sitt medlemskap, poengterer Høeg.

Men det er altså ikke slik at disse institusjonene – dåp eller navnefest – i stor grad trigger et religiøst eller livssynsmessig engasjement.

Norge er et annerledesland når det gjelder slike ritualer.

– Vi har hatt en kultur for å ritualisere i Norge. Livssynshumanismen har hele tiden framstått med alternativer, og det mener jeg har bidratt til å opprettholde dåps- og konfirmasjonsprosenten. Det er et positivt konkurranseforhold som på en måte vitaliserer institusjonene og begge institusjonene nyter godt av. Dette mener jeg er noe av forklaringen på at tallene er så høye i norske samfunnet.

I tillegg understreker hun også at den sterke pietistiske tradisjonen gjør seg gjeldende.

– Det *bare* å forlate tradisjonen har ikke vært så enkelt i Norge som det har vært i mange andre lutherske land. Da må man gå til noe annet, velge noe annet. I Norge er det bare åtte prosent som ikke er medlem av *noe* tros- eller livssynsamfunn.

Humanistisk navnefest handler om å feire at et barn er født og har fått sitt eget navn, en identitet og å ønske barnet velkommen til verden. Seremonien starter med en innmarsj av foreldre med barn, en hovedtale til barn og foreldre, ulike kulturelle og musikalske innslag og overrekkeelse til hvert barn og familie av en navnetavle.